

בס"ד, כו בניסן תשפ"ו

13 באפריל 2026

תיק מס' 2-85024

פסק דין בערעור

לבין	בעניין שבין
הנתבעים/המשיבים והתובעים שכנגד	התובע/הנתבע שכנגד
בעלי דירה	קבלן

א. פתיחה

הובא לעיוני ערעורו של הקבלן (להלן 'התובע' או 'הנתבע שכנגד') כנגד פסק הדין של בית הדין קמא בתביעה שבינו לבין בעלי הדירה (להלן 'הנתבעים' או 'המשיבים').

על פי סדר הדין של בית דין זה כמובא באתר בית הדין:

'אין ערעור אלא על יסוד הנימוקים דלהלן:

(א) טעות בהלכה.

(ב) טעות הנראית לעין בשיקול-הדעת או בקביעת העובדות.

(ג) פגם מהותי בניהול הדיון באופן המשפיע על תוצאות הדיון.

להלן אדון בטענות הערעור על בסיס הכללים הנ"ל.

ב. רקע

הנתבעים בקשו לשפץ את דירתם. על פי המלצת מעצבת פנים שהכירו, הנתבעים פנו אל התובע, בבקשה שישפץ את דירתם.

בתאריך 06.05.24 הצדדים חתמו על הצעת מחיר על פיה הסכום הכולל לתשלום יהיה 50,600 ₪ והזמן לביצוע העבודה הוא עד חודש ימים.

הנתבעים היו מעוניינים בשיפוצים נוספים, רובם הוספו בכתב יד על המסמך המקורי עם תמחור בצידם.

בנוסף, התובע אמר לנתבעים כי התוספות יאריכו את העבודה והצדדים חלוקים בשאלה מה נאמר לגבי תוספת הזמן הזו. הצדדים נחלקו גם לגבי התמחור הסופי של התוספות.

עקב התמשכות העבודה מעבר למצופה, לטענת הנתבעים, וכן לאור טענות בנוגע לטיב העבודה ולנזקים שלטענתם נגרמו להם בעקבות רשלנות התובע, בסמוך ל-28.05.24 הפסיקו הנתבעים לשלם

לתובע, ועל כן התובע הפסיק לעבוד. הנתבעים סרבו להצעות של התובע להשלים את העבודה ואף לכך שאביו של התובע, שהוא פקח בניה, ישלים בעצמו את העבודה.

בהמשך לכך, לקחו הנתבעים בעלי מקצוע אחרים בכדי להשלים את השיפוץ לשביעות רצונם.

בפועל שילמו הנתבעים לתובע סך 59,200 ₪.

בעקבות זאת הגיש התובע תביעה לבית הדין קמא כנגד הנתבעים, כאשר טענותיו העיקריות היו:

התמחור הראשוני שנתן לנתבעים על כלל הפרוייקט ובתוך זה גם על תוספות הבנייה היה במחירים נמוכים ולכן הוא טוען ביחס אליהם טענת 'אונאה'.

לטענת התובע, היות והמחיר הבסיסי היה 50,600 ₪ + התוספות שהציע מר א' 55,850 ₪, הרי שהתובע היה צריך לקבל 106,450 ₪. עד היום קיבל התובע סך 59,200 ₪. כלומר יתרת החוב היא 47,250 ₪. לכך יש להוסיף סך 1,500 ₪ עבור דליי צבע השייכים לתובע ונלקחו ע"י הנתבעים. סה"כ 48,750 ₪. כמו"כ דורש התובע 25,000 ₪ עבור נזקי משנה ועגמת נפש.

בנוסף, תבע תשלום עבור הריסת קיר עקום ובנייתו מחדש – באשמת הנתבעים – 7,000 ₪. + בניית קרניזים מחדש לפי בקשת הנתבעים – 4,000 ₪.

כנגד דבריו, הנתבעים דחו את טענת האונאה שהעלה התובע וטענו כי אין כאן אונאה, וכי קבלו הצעות מחיר דומות מקבלנים אחרים. בענין המחיר שהציע מר א', טוענים הנתבעים, כי הוא לא תמחר את התוספות, אלא רק כתב את הסכום המקסימלי האפשרי לפי דבריו.

בנוסף, הגישו הנתבעים תביעה שכנגד על בסיס ארבעה ראשים:

1. 100,000 ₪ עבור התשלומים שנאלצו לשלם לפועלים שהיו צריכים להשלים את המלאכה שאותה התובע לא השלים וכן עבור חומרים 'לבנים', ריצוף וכד' שעליהם היה לרכוש מחדש לביצוע העבודות הנ"ל.
2. 21,914 ₪ תשלומים עבור העבודות שבוצעו ע"י התובע באיכות ירודה, והיה צורך לבצע מחדש, וכן 1,915 ₪ עבור חומרים שרכשו הנתבעים עבור הנ"ל.
3. 6,000 ₪ עבור חדש וחצי של שכירות כתוצאה מהתארכות השיפוצים.
4. 25,000 ₪ עבור עגמת נפש.

סה"כ 154,829 ₪ לא כולל הוצאות משפט ושכ"ט עוה"ד.

ג. פסק הדין של בית הדין קמא

בתאריך ט"ז באלול תשפ"ה פסק בית הדין קמא במחלוקת שבין הצדדים.

בית הדין דחה את טענת האונאה של התובע והכריע שהוא אשם בכך שהנתבעים הפסיקו את ההתקשרות איתו לפני תום העבודה.

- א. בנוגע לתמחור העבודות הנוספות קבע בית הדין קמא כי הן מוערכות כפי שתמחר התובע בסיכומיו בסך של 32,160 ₪. בנוסף, קבע שעל הנתבעים לשלם סך של 1,500 ₪ עבור דליי הצבע, וכן 7,000 ₪ עבור הבניה הנוספת של הקיר. **סה"כ 40,660 ₪.**
- ב. בנוגע לתביעה שכנגד שתבעו הנתבעים, קבע בית הדין כי הם לא זכאים לתשלום עבור זה שהעבודה נעשתה באיכות ירודה היות וידעו מעיקרא שמדובר בקבלן צעיר שאיננו מנוסה.
- ג. מאידך, בית הדין קמא חייב את התובע בתיקון הנזקים שגרם ובעקבות כך פסק לאחר חישוב מפורט סה"כ פיצוי עבור נזקים: 10,535 ₪, ועוד סך של 9,165 ₪ עבור תיקון של ליקויים שבית הדין קבע שהם מעבר למה שהנתבעים היו צריכים לקחת בחשבון מראש לאור חוסר הניסיון של הקבלן.
- ד. כמו כן, לאור העובדה שהפסקת ההתקשרות היתה באחריות התובע, קבע בית הדין קמא שיש להפחית משכרו כדין 'ידו על התחתונה' את עלות השלמת העבודה שלא נעשתה על ידו. לאור הודאת בעל דין של התובע שסיים רק 95% מכלל העבודה, קבע בית הדין **בגין חוסרים ואי ביצוע ניקוי של הדירה ניכוי משכרו בגובה של 6,438 ₪.**
- ה. בנוגע לשכר הדירה שנאלצו לשלם בעקבות התמשכות העבודות פסק בית הדין על דרך הפשרה לחייב את התובע בסך של 2,000 ₪.

בית הדין קמא סיכם את העלויות כך:

50600	תמורה שהובטחה בחוזה
40660	חיוב בגין תוספות
91260	סה"כ התמורה על כלל העבודה
10535	ניכוי בגין נזקים
6438	ניכוי בגין חוסרים
11165	ניקוי בגין ליקויים וכו'
28138	סה"כ ניכויים
63122	התמורה פחות הניכויים
59200	שולם עד כה
3922	יתרת חוב לתשלום לתובע

יש לציין כי רבים מהחישובים שערך בית הדין קמא היו על דרך פשרה לפי שיקול דעת הדיינים היות ובית הדין סבר כי לאור העבודות שבוצעו על ידי הנתבעים לאחר עזיבת התובע,

אין תועלת בהזמנת מומחה לדירה. בית הדין נימק את החלטתו גם בכך שהצדדים עצמם לא ביקשו חוות דעת כזו.

בנוגע לתביעת הוצאות ועוגמת נפש בית הדין קמא דחה את התביעה וחייב את הצדדים לשאת במשותף באגרת בית הדין.

ולהלן ציטוט של פרק ההחלטות מפסק הדין:

1. הנתבעים, שניהם ביחד וכל אחד לחוד, חייבים לשלם לתובע סך 3,922 ₪

2. התובע חייב לשלם לנתבע 572 ₪ בגין השתתפות באגרת בית הדין, ולכן יש להפחית סכום זה מחובם של הנתבעים לתובע. סה"כ חייבים הנתבעים לשלם לתובע 3,350 ₪, וזאת עד לתאריך כ"ז תשרי תשפ"ו, 19.10.25.

ד. הערעור והערעור שכנגד

התובע הגיש ערעור על פסק הדין של בית הדין קמא, כאשר סך הערעור על פסק הדין עומד על 24,830 ₪.

הנתבעים הגישו את תגובתם לערעור בה טענו כי מדובר בערעור סרק מאחר והתובע לא הסביר באף אחת מטענותיו כיצד היא עומדת בעילות הערעור הקבועות בסדרי הדין של רשת ארץ חמדה גזית, ולטענתם אכן אף אחת מהן לא עומדת בכללים כפי שפרטו בכתב התגובה שלהם ויובא להלן בנוסף, הם הגישו ערעור שכנגד בו בקשו לשנות את הכרעת בית הדין קמא בנוגע לכך שהיה עליהם לדעת מראש כי מדובר בקבלן צעיר ולא מנוסה. בנוסף, תבעו את התובע בסך של 20,000 ₪ בגין הוצאות וטרחה שנדרשו מהם בטיפול בערעור שלטענתם, כנ"ל, הינו ערעור סרק.

לאחר מכן, התקיים דיון מקדמי בי'זום, בו הצדדים התבקשו להגיש את עיקרי טענותיהם ולהסביר כיצד הן עומדות בכללי הערעור של בית דין זה.

מאחר וטענות הצדדים רבות, אפתח בהתייחסות כללית ואחר כך בצורה ממוקדת אדון בכל אחת מהטענות, כאשר אביא אותה, עם התייחסות הצד שכנגד ומייד עם דיון והכרעה שלי באותה הטענה.

ה. נושאי הדיון

הכרעה עקרונית בנוגע לטיב העבדה שבוצעה

שלושה נושאים שלטענת התובע לא קבלו התייחסות

דחיית טענת 'אונאה'

ידו של מי על התחונה

ההפחתה משכרו של התובע בגובה 5%

חיובי התשלומים שבית הדין השית על התובע

החיוב בגין הריסת הקיר ובנייתו מחדש

ההשלכות של גילו של התובע

1. הכרעה עקרונית בנוגע לטיב העבודה שבוצעה

המחלוקת היסודית ביותר בין הצדדים נוגעת לטיב העבודה שבוצעה על ידי התובע, כאשר קיים פער גדול בין התובע לנתבעים בנושא זה.

בעוד התובע טוען לכך שנעשתה עבודה ברמה מקובלת וסבירה ואף טוען שתמחר אותה באופן שנמוך מערכה, הנתבעים טוענים לכך שהעבודה נעשתה ברמה ירודה מאוד וגרמה נזקים יותר מתועלת ולכן לא זו בלבד שלא ראוייה לתשלום מקובל אלא אף על התובע לשפות את הנתבעים.

בית הדין קמא החליט להכריע בשאלה זו על בסיס התרשמותו מכלל החומרים שנשלחו לבית הדין וכתב בפסק הדין שלא ראה תועלת במינוי מומחה משם שכבר בוצעו עבודות רבות על ידי הנתבעים לאחר סיום העבודה של התובע. עוד נימק זאת בכך שהצדדים עצמם לא ביקשו מינוי של מומחה.

בכתב הערעור שכנגד הפנו הנתבעים לסעיף 32 בכתב טענות משלים מטעם הנתבעים' שהוגש לבית הדין קמא, בו בקשו במפורש מינוי של מומחה.

לצורך בחינת השאלה האם יכולה להיות תועלת ממינוי מומחה בשלב זה של ההליך, ביקשתי מהנתבעים לשלוח סרטון שמתעד את מצבה העכשווי של הדירה. לאחר שליחת סרטון זה שלחתי לצדדים את ההודעה הבאה:

לצדדים שלום,

לבקשת מנהל בית הדין, הרב הר נוי שליט"א, אתייחס לנושא הסרטון שנשלח על ידי הנתבעים.

כפי שכתבתי בהודעה לצדדים, מטרת הסרטון שנשלח היתה כדי לבחון האם נכון להגיע לסיור בדירה במצבה העכשווי. מראש סברתי שלא ניתן להסתמך על סרטון שיישלח על ידי צד אחד בכדי להכריע, ולכן על אף שבקשת התובע לסרטון שישקף את המצב הכולל בדירה הינה צודקת ולכן אישרתי אותה, למעשה, הסרטון שנשלח הספיק בכדי לשכנע אותי בדבר הצורך בקיום סיור בדירה בכדי שניתן יהיה להכריע במחלוקת.

על אף שאני מבין לליבם של הצדדים שמעוניינים בהכרעה מהירה במחלוקת שביניהם, ובייחוד לאחר הימשכות ההליך, אני סבור שלא ניתן להסתמך על תמונות וסרטונים בלבד. ולכן דרך המלך, הנדרשת בכדי להמשיך ולקיים את ההליך, היא להזמין מומחה שיגיע לדירה ויחווה דעתו, בנקודות השנויות במחלוקת, על בסיס המצב הקיים, ובהתחשב בכך שנעשו עבודות נוספות מאז.

ככל שאכן נמשיך בהליך באופן זה, נבקש מהמומחה לענות על השאלות הבאות:

א. מה רמת העבודה שנעשתה, באופן כללי, וביחס לתמחור המקורי.

ב. בסוגיית הקיר שנבנה ונהרס - האם בהיעדר תוכניות מסודרות, החלטת הקבלן לבנות על בסיס הקיר הקיים בלא ששם לב לכך שהוא עקום, היתה סבירה או לא.

הצדדים יהיו רשאים לבקש לשאול את המומחה שאלות נוספות ואני אשקול אם לאשר כל שאלה שתבקש.

עלות המומחה תוטל, לפחות בשלב זה, על שני הצדדים בצורה שווה.

כל זה על פי דרך המלך הנדרשת בכדי להמשיך בקיום ההליך עד להכרעה.

אולם, לאור התרשמותי עד לשלב זה, הן מהנתונים בתיק, והן מהתנהלות הצדדים אני סבור שכדאי לצדדים לבחון אפשרות חלופית.

שכן, הן מצד התובע והן מצד הנתבעים, יש קושי בקיום ההליך כסדרו. התובע לא יכול להתייצב בגופו לדיונים, והנתבעים אמרו במהלך הדיון שקיימנו, וכן בתכתובות שנעשו מאז, שכל רצונם לסיים את ההליך בהקדם האפשרי ולהגיע להכרעה.

במצב כזה אני מציע לצדדים לבחון ברצינות את האפשרות של הפסקת ההליך מצד שני הצדדים וקבלת פסק הדין של בית הדין קמא. במצב כזה כמובן שכל צד יישא בעלויות ההליך מצדו ולא ייפסקו הוצאות על שום צד.

כמובן שהטוב ביותר הוא אם הצדדים יידברו ביניהם ויצליחו להגיע להסכמה משותפת, ובכך נקיים 'אמת ומשפט שלום'.

כמענה להודעה זו, הצדדים בחרו במשותף בדרך ביניים בה ההליך ימשיך עד להכרעה אולם הם בקשו שאסתמך על הנתונים הקיימים בתיק ועל הסרטונים שנשלחו לאורך ההליך כולו וכן על הסרטון האחרון, בלא למנות מומחה.

לאור זאת, התבוננתי בכלל החומרים ואני סבור שמחד, ניכר כי נעשתה עבודה שהביאה תועלת באופן כללי, ולא נכון לומר שהזיקה יותר משהועילה. מאידך, קיימים ליקויי בנייה רבים ומשמעותיים, שעדיין ניכרים, הן ב'פינישים' והן ליקויים בסיסיים בתכנון העבודה, ודוגמה חריפה

לכך ניתן לראות בפער שקיים בין הסף של הדלתות לבין הריצוף של החדרים הפנימיים. חשוב לציין שמדובר בליקויים שקשה מאוד לתקן אותם בשלב זה.

כל זה מוביל למסקנה שצדק בית הדין קמא בכך שהכריע כי נעשתה עבודה שראויה לתשלום, אולם היא נעשתה ברמה ירודה שאיננה עומדת בסטנדרט בנייה סביר.

בהמשך אדון גם בשאלת האחריות היחסית של הנתבעים למצב שנוצר.

כעת אעבור לדון בטענות הערעור לגופן, לאור המסקנה הנ"ל.

ז. שלושה נושאים שלטענת התובע לא קיבלו התייחסות מספקת בפסק הדין:

1. הצמדה למדד:

טענת התובע: בית הדין קמא לא נימק מדוע דחה את התביעה שלו להצמדת החוב למדד.

טענת הנתבעים: אין מקום לתביעה זו היות ועל פי ההלכה קשה לחייב הצמדה וכן מדובר בסכום מזערי.

דיון והכרעה: אכן אין מקום לתביעה זו.

שאלת הצמדה למדד לצרכן ללא היתר עסקה אינה פשוטה. הפוסקים המתירים להצמיד למדד מסתמכים על שיטת מהרשד"ם (חלק יורה דעה סימן קעו) המפורסמת שסבר, שניתן לחייב את הנושה בפער שחל בגלל פיחות הכסף, ואין בכך איסור ריבית. אך צריך לסייג ולומר שמהרשד"ם התייחס למקרים בהם יש וודאות שיש פיחות בערך המטבע, וכתוצאה מכך הפירות התייקרו, אומנם במצב שהשוק יציב גם הוא מסכים לעיקרון הנלמד מדברי הגמ' (במסכת בבא מציעא דף מד עמוד ב), שמטבע נחשב ליציב והשינוי הוא במחירי המוצרים. על אף האמור לעיל, במצב שבו החייב נהג שלא כשורה ועיכב את התשלום בצורה משמעותית רשאי בית הדין להטיל עליו חיוב בתורת קנס שמבוסס על הצמדה למדד, וכפי שמבואר בפירוט בפסק הדין ארץ חמדה-גזית 82098 סעיף 'הצמדה למדד'. אולם, בנידון דידן אין מקום להטלת קנס מסוג זה, שכן עיכוב התשלום התרחש כתוצאה ממחלוקת בין הצדדים.

2. הקרניזים:

טענת התובע: בית הדין לא הסביר מספיק מדוע דחה את התביעה בסך 4000 ₪ עבור ההתקנה הכפולה של הקרניזים, זאת על אף העובדה שעל בניית הקיר מחדש כן חייב את הנתבעים בתשלום. לטענתו, גם ההתקנה הכפולה של הקרניזים היתה ללא סיבה שכן הוא התקין אותם מראש כמקובל במרחק של 2 ס"מ, ולאחר ההתקנה הנתבעים בקשו להתקין במרחק של 5 ס"מ.

טענת הנתבעים: בית הדין התייחס לדבר בפסק הדין וקבע את עמדתו בעניין.

דיון והכרעה: בסעיף יט לפסק הדין (עמ' 4) נכתב כך:

' אין אנו מחייבים את הנתבעים לשלם עבור בניית הקרניזים מחדש, היות שהיו צריכים להתקנם מחדש וא"כ לא נהנו כלל מההתקנה השניה של הקרניזים ע"י התובע.

כפי שנראה גם בסרטונים שנשלחו לאחר השיפוץ וגם כעת, התקנת הקרניזים הסופית היתה לקוייה, כך שהן הטענה שההתקנה הראשונית היתה טובה והן הטענה על כך שעליו לקבל שכר כפול, גם על ההתקנה המקורי וגם על השניה, היא טענה שלא ניתן להוציא ממון על בסיסה.
לסיכום, אינני מוצא מקום להתערב בהכרעה זו.

3. תוספת ימי העבודה:

טענת התובע: בית הדין קמא לא חייב את הנתבעים בתשלום עבור תוספת ימי העבודה שנדרשו, על אף העובדה שתביעה זו מגובה גם בהערכה שנתן מר א'.
טענת הנתבעים: בסעיף נט לפסק הדין הכריע בית הדין בעניין בדרך פשרה ואין מקום להתערב בהחלטה זו.

דיון והכרעה: אכן בית הדין קבע שם בדרך פשרה שהעבודה היתה אמורה להסתיים בתוך חודש, כלומר בתוספת של שבועיים על הנדרש מעיקרא. בסעיף זה התייחס בית הדין קמא לכך שבפועל העבודה הסתיימה לאחר חודשיים, מה שהסב נזק לנתבעים. אעפ"כ, בית הדין החליט בדרך פשרה להקל על התובע ולא לחייבו בשכ"ד של חודש אלא בשכ"ד של שבועיים בלבד.

לאור זאת, צודק התובע בכך שיחז עם הכרעה זו היה על בית הדין לקבוע בדרך פשרה גם תוספת תשלום מסויימת עבור ימי העבודה האלו. אתייחס לזה בסיכום פסק הדין.

ח. דחיית טענת 'אונאה'

- בית הדין דחה את טענת התובע לאונאה בתמחור על בסיס שלושה נימוקים עיקריים.
1. הפערים המקובלים בתחום השיפוצים עומדים על מאות אחוזים כך שלמעשה כמעט לא ניתן לתבוע טענת אונאה.
 2. היות ומדובר בקבלן צעיר קיימת סבירות לכך שיבחר לתת מחיר מול כדי 'להיכנס לשוק' ולכן אין לא אפשרות לטעון אונאה.
 3. אביו של התובע הוא מפקח בנייה כך שלא היתה למערער כל בעיה להתייעץ איתו בזמן שבו הוא הגיש את הצעת המחיר ואין לך 'עד שיראהו לתגר' גדול מזה.

טענת התובע:

כנגד קביעות אלו ערער התובע וטען שהפער במחיר כאן, לאור התמחור של מר א', הינו מובהק.

כמו כן, טען שעל אף גילו הוא כבר היה בתוך השוק והיו לו הצעות עבודה רבות ולכן לא היתה לו מוטיבציה להזיל את המחיר כדי להיכנס לשוק.

בנוגע לאפשרות להתייעץ עם אביו טוען התובע שטענת אונאה הוגשה בעיקר ביחס לתמחור תוספות העבודה. תמחור זה נעשה כבר בחיפזון תוך כדי עבודה ולאחר שכבר זכה בה, ולכן לא היתה לו אפשרות להתייעץ כראוי. עובדה זו דוחה, לטענתו, גם את המשמעות של הטיעון השני של בית הדין, שכן הוא כבר זכה בעבודה ולא היה לו צורך להגיש הצעת מחיר נמוכה.

טענת הנתבעים: כל הטענות של התובע משקפות את שיקול דעתו ואינן עומדות בעילות הערעור שכן אינן מורות על טעות הנראית לעין בשיקול הדעת של בית הדין וכן לא על טעות בהלכה.

דין והכרעה:

בית הדין קמא דחה את טענת האונאה בין השאר בכך שהיות ואביו של התובע הוא פקח בניה מקצועי, והתובע יכול היה לתמחר את העבודות בהתייעצות איתו, אין לך יעד שיראה לתגרי גדול מזה.

כלפי זה טען התובע בכתב הערעור שלו כי הטענה העיקרית לטעות בתמחור מתייחסת לעלות העבודות הנוספות, וזו נעשתה בלא שהיתה לו שהות מספקת לתמחר אותן.

אני סבור שדין טענה זו של התובע להידחות על בסיס הנימוקים הבאים:

1. העבודה שבוצעה נעשתה ברמה נמוכה

באופן כללי, כפי שכתב בית הדין קמא בתחום השיפוצים פערי המחירים גבוהים מלכתחילה וקשה מאוד לטעון בתחום זה טענות אונאה ובפרט אונאה של פי שניים, אולם בנידון דידן הדברים חזקים אף יותר.

כפי שציינתי לעיל, בנידון דידן קיים פער גדול בין התובע לנתבעים בהערכת העבודה שנעשתה. בעוד התובע טוען לכך שנעשתה עבודה ברמה מקובלת וסבירה ואף טוען שתמחר אותה באופן שנמוך מערכה, הנתבעים טוענים לכך שהעבודה נעשתה ברמה ירודה מאוד וגרמה נזקים יותר מתועלת ולכן לא זו בלבד שלא ראוייה לתשלום מקובל אלא אף על התובע לשפות את הנתבעים.

בית הדין קמא התרשם שאכן מדובר בעבודה שאיננה עומדת בסטנדרט המקובל, וכפי שכתבתי לעיל, לא זו בלבד שלא הוכח כפי הנדרש בסדרי הדין שהתרשמות זו איננה נכונה, בסרטונים ששלחו הנתבעים ניכרים ליקויי בניה משמעותיים שאינם ניתנים לפרשנות אחרת, המעידים על רמת עבודה נמוכה מהמקובל. ממילא, גם התמחור של העבודה צריך להיות נמוך מהתמחור הרגיל בשוק, ובוודאי שלא ניתן לתבוע אונאה על בסיס תמחור רגיל של עבודות אלו.

2. אין אונאה בקרקעות

בית הדין קמא כתב בסעיף יג לפסק הדין (עמ' 3) כך:

' בנוסף נציין כי אביו של התובע הינו מפקח בניה במקצועו, וחזקה על התובע שהתייעץ עם אביו בענין. ואין לך "עד שיראה לתגר" גדול מזה. ואין צורך להתייחס לסוגיית אונאה בקרקעות, אשר די בה בכדי לומר שאין כאן דין אונאה (היות ואין כאן כפל), וכפי שציין ב"כ הנתבעים בסיכומיו.

לאור טענת התובע בערעור, אפרט את מה שבית הדין קמא בחר לקצר בו.

כאמור, התובע טען שעיקר טענת האונאה מתייחסת לתמחור תוספות העבודה.

התובע בכתב התביעה שלו (סעיף ט) כתב שהתמחור המקורי שלו בנוגע לתוספות עמד על סך של 32,160 ₪, ואילו על פי התמחור של איש המקצוע שהביאו הנתבעים שווי העבודה של התוספות עומד על סך של 55,260 ₪. על אף העובדה שבית הדין קבע שאין תוקף לתמחור זה, הרי שאף לפי שיטתו, לא מדובר בתמחור שהוא פי שניים מהמחיר המקורי. ובוודאי שלא ביחס לעלות הפרוייקט כולו.

אף שמדובר בקבלן ביחס אליו נפסק בשו"ע שבשונה מדין הפועל, יש בו טענת אונאה, היות ומדובר בשיפוץ של דירה מדובר באונאה בקרקעות כפי שאבאר (ראה גם פס"ד ארץ חמדה-גזית 3-84013-84013 פרק ה לפסק הדין סעיף 2א), ולכן לא ניתן לתבוע אונאה מעיקרא.

ואף שחלק מהשיפוץ עוסק בחיבור של תלוש למחובר לקרקע, ובעניין זה פסק השו"ע סימן רכז סעיף לד שבאופן זה יש כאן ספק אונאה:

'שכר לזרוע לו קרקע ואמר: זרעתי בה זריעה הראוי בה, ובאו עדים שזרע בה פחות מהראוי לה, הרי זה ספק אם יש לו אונאה מפני הזרע, או אם אין לו אונאה מפני הקרקע; לפיכך אין מוציאין מיד הנתבע.'

בנידון דידן די בזה בכדי לסלק את תביעת התובע להוציא ממון על בסיס טענת אונאה. אולם, נראה שאין כאן אפילו מקום לספק.

דהנה בשו"ת עמודי אור סימן קז כתב כך:

'... אולם למה שביארנו בעה"י הדברים נכונים דשפיר קם לן ספיקא דרבא אף לדידן, דהא כ"ז שכתבנו הוא בדבר שה"י בהיותו בתלוש או מתחדש בו אחר היותו מחובר, משא"כ בקבלנות, דתרווייהו בהדי הדדי קאתו, שהרי עד שיזרע לא גמר פעולתו שנדון בה אונאה, וכשגמר בטלינהו אגב ארעא, ובכה"ג דקאתו תרווייהו כחדא אין לנו הכרח משום מקום אם דינו כתלוש או כמחובר, ושפיר פסקו לבעיא דרבא.

ומינה נמי לני"ד בקבלנות בית היינו ממש דינו דרבא וספיקא הוא כנלענ"ד, ואין להוציא מיד המוחזק.'

בנוסף, טען כי ניתן היה להסדיר את המחלוקת עם המשיבים ואף אם אלו אבדו בו אמון, היה עליהם לקבל את הצעת אביו שהינו איש מקצוע, השלים את העבודה.

טענת הנתבעים: אף שהתובעים טענו טענות הלכתיות, אין בהן אלא הצעת שיטות ולא הוכחה לטעות מובהקת בהלכה. כמו כן, הנימוק המרכזי של בית הדין היה כי המוטיבציה היתה מניעת נזק נוסף לדירה ועל כן היה על המשיבים להפסיק את העבודה בתוך זמן קצר. בנוגע לבקשת אביו להשלים את העבודה, הרי שזכותם לא להיענות לה שכן אף האב איננו קבלן מורשה. כמו כן, עצם האמירה של האב כי הוא יסיים לטפל בכל הביות בתוך שלושה ימים מעידה על כך שהוא לא איש מקצוע אמין, שכן השלמת העבודה והטיפול בליקויים בצורה ראויה ארכו זמן רב.

דין והכרעה:

בגמרא במסכת ב"מ קט. מובא:

רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא א"ל חזי מר מאי קא עביד לי א"ל שפיר עביד א"ל הא לא התרה בי א"ל לא צריכא להתרות רבא לטעמיה דאמר רבא מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא וספר מתא כולן כמותרין ועומדין דמי כללא דמילתא כל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי.

וכתב בטור חושן משפט הלכות אומנים סימן שו-:

שתל הנוטע נטיעותיו של בעל הבית והפסיד חייב לשלם ומסלקין אותו אף על פי שלא התרו בו תחילה, ומיהו נתן לו חלקו בשבח וכן הטבח שנבל והסופר שטעה בשטרות ומקיז דם שקלקל ומלמד תינוקות שטעה ולמד טעות או שלא למד כלום כמותרין ועומדין ומסלקין אותן אחר שטעו בלא התראה וכל כיוצא באלו שטעה בדבר שאי אפשר שיחזיר ההפסד שהפסיד

הרמב"ם נתן טעם בדבר- הואיל והעמידו אותם צבור עליהם וכתב גם כן שמדובר בשתל של כל בני המדינה, ולשיטתו דין זה נכון דווקא בעובד ציבור.

אולם, מדברי הרא"ש ומסקנת הטור עולה שהדין של נוטע אילנות שטעה וניתן לפטרו נאמר בין בנוטע אילנות בני המדינה ובין בנוטע אילנות של אנשים פרטיים, כפשט הגמרא דלעיל. וממילא כל איש מקצוע, אף שנכרת עמו חוזה, ברגע שמוכח שהוא לא עושה את עבודתו כראוי באופן שגורם למעסיק הפסדים כלכליים שאינם ברי תיקון, ניתן לפטר אותו בלא התראה.

בשולחן ערוך שם סעיף ח פסק:

'הנוטע אילנות לבני המדינה, שהפסיד, (ויש אומרים דהוא הדין ליחיד) (טור), וכן טבח של בני העיר שנבל הבהמות, והמקיז דם שחבל, והסופר שטעה בשטרות, ומלמד תינוקות שפשע בתנוקות ולא למד (אפילו רק יום או יומים) (מרדכי שם), או למד בטעות, וכל כיוצא כאלו, והאומנים שאי אפשר שיחזרו ההפסד שהפסידו, מסלקין אותם בלא התראה, שהם כמותרים ועומדים, עד

שישתדלו במלאכתם, הואיל והעמידו אותם הצבור עליהם. הגה: וי"א דאף על פי שאין צריכין התראה, מכל מקום בעינן חזקה, דעד שיהיו מוחזקין או שיתרו בהן לא מסלקינן להו' חזינן דהשו"ע פסק כדברי הרמב"ם ואילו הרמ"א כשיטת הטור והרא"ש.

בנוסף, הרמ"א מביא שיש לסייג ולומר שאף כאשר אין צורך בהתראה, צריך שיהיה מדובר בתקלה חוזרת כך שהעובד יהיה מוחזק כמי שלא עובד כמקובל.

נמצאנו למדים שבמקרה שבו קבלן מתרשל במלאכתו בצורה שיטתית באופן שבו נגרם למעסיק נזק שאינו בר תיקון ניתן לפטר אותו, ונחלקו הראשונים והפוסקים האם בעובד שמועסק על ידי אדם פרטי יש צורך בהתראה מוקדמת לפיטורין.

ובהשלכה לנידון דידן –

מצב זה, שבו העבודה שנעשית הינה נמוכה מהמצופה מראש ואף גורמת נזקים כגון בנידון דידן, ולא מדובר באירוע נקודתי אלא במכלול של ליקויים, שאת חלקם לא ניתן היה לתקן עד לרגע זה, עומד בתנאי הסף הנדרשים בכדי לסלק קבלן אליבא דהרמ"א בלא צורך בהתראה מוקדמת.

היות וכרגע איננו עסוקים בשאלה אם הקבלן ימשיך בעבודה או לא, שכן העבודה כבר הסתיימה, אלא רק בהשלכות הממוניות של שאלה זו, ובנידון דידן התובע הוא זה שמבקש להוציא ממון מהנתבעים, וודאי שלא ניתן יהיה להוציא ממון כנגד פסיקת הטור והרמ"א.

אולם, נראה שבנידון דידן, וכפי שכתב בית הדין קמא, התנאים לסילוק קיימים גם אליבא דהשו"ע.

מחד, לא הוכח שהיתה התראה מוקדמת מפורשת שבה נאמר לתובע כי אם יתרשל יסולק. יתירה מזו, בדיון המקדים שנערך בערעור אמר התובע (עמוד 4 שורה 1) שלא היתה כוונה לאורך השיפוף לסלק את התובע:

' [שם התובע]: '... בתחילת הדרך לא תכננו לסלק אותו. רק האצנו בו שייסיים, נאמר שהוא חייב לסיים. הוא אויים שלא ישלמו לו אם הוא לא יסיים. רק כשהגענו הביתה והסרנו את הכיסוי שעל הריצוף ראינו את הנזקים ואז כבר לא היינו מוכנים להמשיך ולא לקבל את ההצעה של האבא שהוא יתקן.'

כלומר, אכן לא היתה כוונה מוקדמת לסילוק, ובוודאי שלא התראה כזו, אולם ברגע שראו את כמות הנזקים שנגרמה בפועל בהסרת הכיסוי של הריצוף, הצטברו עילות סילוק מספקות אליבא דהרמ"א כפי שכתבנו לעיל. בכך נדחית גם טענת התובע על כך שהנתבעים מחלו על זכות הסילוק בכך שהמתינו עד לשלב מאוחר כל כך בבנייה, שכן לטענתם בשלב זה שבו הוסר הכיסוי ראו צבר של ליקויים שלא היו מודעים להם בשלב קודם. כמו כן, שלב היגמרי הוא שלב קריטי בהקשר זה של ליקויי בנייה והאפשרות לתקן אותם.

חובת ההתראה התקיימה והנתבעים היו רשאים לסלק את התובע אף לפי פסיקת הרמב"ם והשו"ע.

לסיכום, לאור כל הנ"ל אני קובע כי לא ניתן לקבל את ערעור התובע בסעיף זה.

י. ההפחתה משכרו של התובע בגובה 5%

לאור הודאת התובע על כך שלא סיים 5% מכלל העבודות קבע בית הדין שיש להפחית 5% משכרו.

טענת התובע: התובע מערער וטוען כי מדובר בהשלכה שאיננה מדוייקת משלוש סיבות:

1. הוא היה מוכן להשלים את כלל העבודות והאחריות על כך מוטלת על המשיבים.
2. הואיל והוא כבר היה עם כל הכלים והחומרים בשטח, העלות מבחינתו של השלמת העבודה איננה 5% מהעלות הכוללת. טענה מסוג זה העלה גם ביחס לחיובים ספציפיים כמו אומדן עלות תיקון האמבטיה.
3. בתוך אומדן זה כלולות עבודות שבית הדין חייב עליהן בנוסף ובכך חייב אותו בכפל תשלומים, כגון – תשלום לחשמלאי, תשלום עבור האמבטיה, תשלום עבור בריחת הגז מהמזגן ותשלום עבור הנזק שנגרם לקרמיקות.

דין והכרעה: המשמעות של ההכרעה בסעיף הקודם על כך שידו של התובע על התחנתונה היא בדיוק זו שההפחתה מהשכר לא תיקח בחשבון את העלות שהיתה נדרשת לקבלן עצמו לסיום העבודה אלא את העלות של תשלום לקבלן אחר שיבא וישלים את העבודה.

בנוגע לטענה בדבר תשלום כפול, הרי שגם טענה זו דחויה, שכן מדובר בתשלומי תיקון ולא בתשלומים עבור עבודה שלא נעשתה וממילא ברור שהם לא חלק מה 5% שלא נעשו כלל.

לסיכום – אני דוחה את טענות התובע בסעיף זה.

יא. חיובי התשלומים שבית הדין השית על התובע:

בית הדין חייב את התובע באחריות על מספר נזקים שנגרמו מחמת עבודתו וכך נכתב בעמוד 8 לפסק הדין:

אכן לדעתנו יש בסעיף זה נזקים שלא אמורים לקרות במהלך עבודות, ועליהם התובע צריך לפצות, ובכלל זה: נזק לידיית התנור, נזק לארון מטבח, העדר חשמל בנקודה עבור מנורת הלד. את הנזק לספרייה וכד'. כאמור אין אנו מקבלים את טענת התובע כי זו אשמת הנתבעים. למשל בענין זה של הספרייה. היה על התובע לומר לנתבעים: איני יכול לרצף כשהספרייה כאן. אנא פנו אותה. הוא לא עשה כן, אלא ניסה להזיזה בצורה שגויה. וא"כ

עליו לשלם עבור הנזק הנטען. גם בעניין זה נחלקו דייני בית הדין בכמה יש לחייב בדרך של אומדנא: לדעת המיעוט יש לחייב בסך 2,000 ₪ ולדעת הרוב יש לחייב בסך 3,000 ₪.

ע"פ החומר שבפנינו אנו קובעים כי התובע הזיק לאמבטיה ברשלנות הקרובה לפשיעה, וע"כ הוא חייב בנזקי האמבטיה עצמה (אין אנו מקבלים את טענת המחילה, או את הטענה כי מדובר בנזק שולל) – 940 ₪ + עלות החלפתה. [להערכת בית הדין עלות ההחלפה הינה לפחות 2,000 ₪]. סה"כ 2,940 ₪.

כנ"ל עליו לשלם עבור הברזים שניזוקו (אין אנו מקבלים את הטענה כי "הברזים עובדים"). אדם שמשפץ את ביתו זכא לקבל ברזים שלמים, ללא שריטות, פגמים וקרעים, אף אם הם משמשים מעין מלאכתן). עלות 1,100 ₪.

כמו"כ על התובע לשלם עבור מנורת המטבח ששבר. עלות המנורה 2,000 ₪.

כמו"כ עליו לשלם עבור תיקון חוטי מכונת הכביסה. עלות התיקון 240 ₪.

כנ"ל עבור לד שנשרף. עלות הליד 335 ₪.

כנ"ל עבור פח האשפה. עלות 120 ₪.

כנ"ל עבור כסאות כתר. עלות 250 ₪.

בריחת גז מהמזגן הינה באחריות התובע. עלות 550 ₪.

סה"כ פיצוי עבור נזקים: 10,535 ₪.

התובע טען כמה טענות כלליות וכמה טענות פרטיות בנושא זה. אפתח בטענות הכלליות ואחר כך אעבור לטענות הפרטיות.

טענת התובע: בנוגע לנזקים שבית הדין חייב אותו טען התובע כי בית הדין לא נימק בצורה מספקת מדוע לא קיבל את טענותיו בעניין וחזר וטען שהתנהל כמקובל ומתוך התחשבות וטוב לב. הוא טען עוד לכך שבית הדין לא פירט בצורה מסודרת על מה ביסס את אומדן הנזק שקבע. כמו כן הוא טען כלפי חיובי נזקים רבים שבית הדין השית עליו, שחיובים אלו נעשו בלא ראיות ובניגוד לכלל ההלכתי הידוע ש'המוציא מחבירו עליו הראיה'.

טענת הנתבעים: בסמכות בית הדין לפסוק אף בתורת פשרה ואף להוציא ממון.

דין והכרעה: אכן בסמכות בית הדין להכריע בתורת פשרה אף בנוגע לסכום ואף בנוגע לעצם החיוב ככל ומתרשם שאכן יש אמת בדברים. סמכות זו מוקנית לבית הדין מכוח הסכס הבוררות עליו חתמו הצדדים ובו הקנו לדיינים את הסמכות לפסוק בין לדין בין לפשרה.

בית הדין שמע את הצדדים, עיין בחומרים שנשלחו לו והתרשם כי הטענות מבוססות ברמה המספקת לדעתו לחייב בנידון זה. בנוסף, בית הדין נימק באופן כללי בפתיחת דבריו כי לא ניתן

להגיע לחקר האמת בצורה מלאה בנידון זה היות וכבר בוצעו עבודות תיקונים, ולכן מצא לנכון לפסוק כאן בסעיפים רבים בתורת פשרה, כאשר הוא מוצא את דרך האמצע ביחס לשני הצדדים. לא ניתן לערער בלא להוכיח כי היתה טעות מובהקת בשיקול הדעת של בית הדין או בהלכה מה שלא הוכח בהקשר זה. עקרון זה נכון ביחס להכרעת בית הדין בכלל סעיפי הנזקים ולכן אין צורך לדון בכל טענה כשלעצמה.

כעת אעבור לדון בטענות נוספות אולם רק באלו שמעלות טיעוניים ייחודיים נוספים.

1. החיפויים

בית הדין חייב את התובע בעלות מלאה של תיקון החיפויים כפי הסכומים שצינו המשיבים. **טענת התובע:** טוען כי כלל לא הוכח שהעבודה שבוצעה על ידו לא היתה תקינה, וכפי הנראה מהסרטונים אותם שלחו המשיבים, הם כלל לא החליפו את החיפויים אלא רק צבעו אותם. כמו כן הסכום שננקט על ידי המשיבים לא הוכח.

טענת הנתבעים: ניכר בצורה ברורה כי הליקויים בחיפויים אינם בצבע שלהם אלא באופן ההתקנה.

דין והכרעה: לאור התבוננות בסרטונים ובתמונות ששלחו הנתבעים ניכר כי הליקויים הם אכן בהתקנה עצמה ולכן הנתבעים זכאים לפיצוי כדון עבור ליקויים אלו.

2. נקיון הדירה ופינוי שקי הפסולת

בית הדין חייב את התובע בתשלום של 600 ש"ח כנגד ניקיון הדירה שלא בוצע על ידו ובעוד 1,700 ₪ עבור פינוי שקי אשפה שלא פונו על ידו.

טענת התובע: לא התחייב לבצע ניקיון של הדירה ולכן יש להפחית 600 ₪ מהחיובים שהוטלו עליו. כמו כן, אף שהוא מודה כי עליו לפנות את שקי האשפה של השיפוף, לא מוטל עליו לפנות את שקי הפסולת של שבירת הקיר הראשון שמהווים כשני שלישי מ17 שקי האשפה שאותם היה צריך לפנות. זאת משום שבית הדין קבע כי הנתבעים אחראים לכך שהיה צריך להרוס את הקיר הראשון ולבנות קיר חדש במקומו. לכן, יש להפחית ממנו שני שלישי מעלות זו. לסיכמו שלדבר, בסעיף הניקיון יש להפחית סך של 1733 ₪ מהתשלום שהשית עליו בית הדין.

טענת הנתבעים: טענת התובע כי הוא לא התחייב כלל לנקות את הדירה סותרת את דבריו בכתב התביעה כאשר בסעיף 34 שם נכתב כי 'במסגרת עבודת הפינישים היה התובע מסיים עבודה זאת'. משמע שנקיון הדירה היה חלק מהמחויבויות שלקח על עצמו. בנוגע לפינוי השקים, לטענתם, לא נכון שרוב השקים היו בשל פינוי הקיר הראשון. כמו כן, כפי שטענו בערעור שכנגד לא היה מוטל עליהם כלל לשלם עבור בניית הקיר.

דין והכרעה: בסיכומי התביעה לכתב התביעה שכנגד, סעיף 11 כתב התובע בנוגע לניקיון הדירה

ש

'בלוח התשלומים בין התובע ולנתבעים לא מצוין נושא ניקיון הדירה והתובע לא התחייב לניקיון הדירה ובטח ובטח שלא ברמה ובעלויות שכאלו. באם היה ניתן לתובע אפשרות לסיים את העבודה ובאם היה מקבל את כספו מן הסתם שהתובע היה עושה ניקיון כללי וסטנדרטי, אבל ניקיון עולה לא יותר מ-200 או 300 ₪ עלות עובד לפי כמה שעות עבודה.'

אף בית הדין קמא לא חייב את התובע בעלות הניקיון שאותה בקשו הנתבעים אלא בסכום של 600 ₪ בלבד מתוך הבנה שאין צורך אלא בניקיון בסיסי. זה הסכום אותו מצא בית הדין לחייב על פי שיקול דעתו בתורת פשרה ואין מקום להתערב בזה.

בנוגע לפינוי שקי האשפה של הריסות הקיר הראשון, היות ובית הדין קיבל את טענת התובע כפי שהיא וחייב את הנתבעים בסכום של 7,000 ₪ עבור בנייתו בלא הוכחה, על בסיס סמכותו לפסוק בתורת פשרה, סביר שבית הדין יראה בסכום זה ככולל גם את עלות הפינוי של הריסות הקיר כפי שניתן לראות בחוזה עצמו שנוגע לעבודות שדורשות פינוי וכפי שהודה התובע עצמו כי באופן כללי פינוי האשפה מוטל עליו. לכן לא ניתן לקבל את הבקשה של התובע מחד לקבל תשלום מלא עבור העבודה בלא לפנות את ההריסות.

לסיכום, אני לא רואה בסעיפים אלו עילה להתערב בהכרעת בית הדין.

3. תשלום שכר הדירה

בית הדין חייב את התובע בעלות שכ"ד של שבועיים בגובה 2000 ₪, שנאלצו המשיבים לשלם בעקבות התארכות זמן העבודה.

טענת התובע: שב וטוען כי לאור התוספות הרבות שנדרשו על פי הערכת מר א' הוא כלל לא התעכב.

דין והכרעה: בית הדין לא קיבל את הערכותיו של מר א' אלא הפעיל את שיקול דעתו בתורת פשרה לאור כלל הנתונים שהצטברו בפניו ולא ניתן לערער על קביעה זו בלא להוכיח אותה. בנוסף, לא מדובר בטעות בהלכה או בשיקול הדעת בצורה קיצונית ולכן סעיף זה לא עומד בתנאי קבלת ערעור.

4. השתתפות באגרת בית הדין

בית הדין חייב את התובע בהשתתפות בגובה של 572 ₪.

טענת התובע: האגרה היא תוצאה של סכום התביעה המופרך שהגישו המשיבים ולכן הוא איננו צריך להשתתף בה. זאת מעבר לכך שלטענתו המשיבים היו צריכים פשוט לאפשר לו לסיים את העבודות וכל הצורך בהדיינות היה בטל מעיקרו.

טענת הנתבעים: תביעת המשיבים לא היתה לא פרופוציונלית. אף שלא התקבלה בחלקים ממנה על ידי בית הדין אין זה הופך אותה מעיקרא לתביעה שאינה פרופוציונלית.

דיון והכרעה: היות וכנ"ל, האחריות העיקרית על הפסקת העבודה וכל המשתלשל ממנה היא על התובע, הרי שפסיקת בית הדין לכך שעל הצדדים להתחלק בעלות ההליך הינה צודקת.

כעת אעבור לעסוק בטענות הנתבעים בערעור שכנגד.

יב. החיוב בגין הריסת הקיר ובנייתו מחדש

בית הדין קבע שמדובר בטעות שהמשיבים אחראים עליה היות ולא הוגשה תכנית מתאימה.

טענת הנתבעים: הנתבעים טוענים כי נפלה טעות בפסק הדין מהסיבות הבאות:

1. היה על התובע לומר למשיבים כי יש לו צורך בתכניות. הוא בעל המלאכה.
2. בסעיף לד לכתב התביעה כתב התובע כך: 'אכן היה קיר שלאחר בנייתו התברר שיש לו סטייה של כמה ס"מ מאחר שהקיר של הבניין שממנו נלקחו מידות היה עקום. על אף שסיבת הסטייה בקיר הייתה בגלל חוסר בתוכנית עיצוב פנים באשמת הנתבעים, עם כל זה התובע הרס את הקיר הקודם והביא חומר חדש ובנה הכל מחדש לשביעות רצון הנתבעים'. לטענתם, בתוך דבריו הודה התובע שסיבת הסטייה היא הקיר העקום שממנו נלקחו המידות. מדובר בטעות בהתנהלות שלו ולא בטעות שנגרמה מחוסר בתכניות.
3. כמו כן, לטענתם בדברים אלו הוא מודה שהוא עשה הכל לשביעות רצון הנתבעים, כלומר, ולא מתוך מגמה לתבוע תשלום על כך, ובכך גם אם קיימת סיבת תשלום, הרי שהוא מחל עליה. המשיבים הביאו עוד ראיות לטענתם מלשונות נוספים בהם השתמש התובע בכתבי התביעה שמוכיחות כי הוא לא ציפה לקבל תשלום עבור הקיר בזמן שבנה אותו.
4. גם אם בית הדין החליט לחייב את המשיבים בתשלום על בניית הקיר, היה עליו לחייב בעלויות בנייה בלבד. גובה התשלום שנקבע על ידי בית הדין לא הוסבר ולטענתם מדובר בסכום גבוה מעלות הבניה.

טענת התובע:

1. טוען כי ביקש תכניות מהנתבעים ואלו לא ספקו אותן בכדי לחסוך בעלויות.
2. בהעדר תוכניות, ההחלטה לבנות על בסיס הקיר הקיים היא החלטה סבירה.

דיון והכרעה:

אני מוצא כי טיעוניו של התובע צודקים. יש לציין שהעדר תכניות הוא חלק מהחלטה כללית של הנתבעים לנהל את השיפוץ בצורה שאיננה מקצועית, כפי שאפרט בסעיף הבא. לכן, אינני מוצא מקום להתערב בהחלטת בית הדין קמא בעניין זה.

בנוגע לשאלת הסכום שאותו בית הדין חייב בסעיף זה, צודקים הנתבעים שעקרונית היה על בית הדין לבצע הערכה מקצועית ולהעריך את עלות הבנייה של הקיר החדש, אולם, כפי שבחר בית

הדין לאורך כל התיק, בכדי לזרז את הפסק ולמעט בהוצאות על הצדדים, לקיים הערכה בעצמו, כך נהג גם בסעיף זה.

ככל והצדדים היו מקבלים את הצעתי למנות מומחה שיעריך את שווי העבודה, ניתן היה לקבל החלטה אחרת, אולם, היות והצדדים הסכימו שלא למנות מומחה, לא נותר לי אלא להותיר את הכרעתו של בית הדין קמא על כנה גם בעניין זה.

יג. ההשלכות של גילו של התובע

בית הדין קמא קבע בסעיפים כב-כד לפסק דינו כך:

' **כב.** הנתבעים ידעו שמדובר בבחור צעיר. ידעו שלא יכולות להיות מאחוריו שנות ניסיון רבות. לפיכך היה עליהם לדעת כי מדובר בצעיר חסר ניסיון, ועבודתו תהיה בהתאם לחוסר ניסיונו, ובהתאם למחיר הנמוך שביקש. וכמאמר הפתגם: **You got what you paid for**. חשוב לציין שלא נעשה חוזה מסודר וברור. ללא מנהל פרויקט. ללא מדידות ברורות.

כג. אשר על כן, כל טענותיהם של הנתבעים בדבר איכות נמוכה של העבודה, דינו להידחות. אמנם ביה"ד שוכנע כי אכן מדובר באיכות נמוכה של עבודה, אולם זו האיכות הצפויה להתקבל נוכח חוסר ניסיונו של התובע. ונוכח המחיר הנמוך מאד שהציע התובע.

כד. על כן לא נחייב את התובע בתשלומים ששילמו הנתבעים לבעלי מלאכה שנשכרו כדי לתקן את מלאכתו של התובע (נציין כי חלק מהרשלנות הנטענת והנזקים הנטענים כלפי התובע לא הוכחו דיים. חלק מה"עדים" אינם כשרים, נוגעים בדבר, אינם מעידים אלא על בעל מקצוע אחר שעבודתו לקויה. אולם כאמור אין זה מעלה או מוריד לעצם החלטתנו). נשוב ונציין כי המחירים הגבוהים שנדרשו הנתבעים לשלם לבעלי המלאכה השונים, רק מוכיחים עד כמה המחיר שהציע התובע היה נמוך ועד כמה הוא לא היה בעל מקצוע מנוסה, דבר שהנתבעים היו אמורים לדעת. '

טענת הנתבעים: קביעה זו סותרת לא רק את טענתם אלא אף את טענות התובע שטען לכל אורך הדרך גם כלפי הנתבעים וגם בבית הדין כי הוא מנוסה, כי יש לו לקוחות רבים וכי הוא ידוע כקבלן טוב. הנתבעים תמחו כיצד בית הדין טוען טענת הגנה שכלל לא נטענה על ידי התובע ויתירה מזו, נסתרה על ידו.

טענת התובע: לכל דבר יש הקשר. ברור שילד בן 16 ו11 חודשים לא יכול להיות קבלן מנוסה, אולם יחסית לגילו הוא מנוסה. ממילא אין בכך כל טענה כלפי הכרעת הדין.

בנוסף, לטענתו חלק מהליקויים הם כתוצאה מהתנהלות הנתבעים, לדוגמה, הליקוי בחיתוך הריצוף קשור לכך שהנתבעים בקשו ממנו שהפריסה תבצע בחניון הבניין.

דין והכרעה: כפי שכתבתי בתחילת הפסק, נקודה זו עומדת ביסוד התביעה ההדדית כאשר כל אחד מהצדדים מעריך את העבודה שנעשתה בצורה שונה. התובע טען לאונאה בתמחור העבודה שביצע, היות וטענתו היא בוצעה על הצד הטוב והסביר, ואילו הנתבעים טוענים שעבודה זו הזיקה יותר משהועילה. כפי שכתבתי לעיל, אני סבור שבית הדין קמא צדק בכך שקבע שמדובר בעבודה שהועילה ויש לשלם עליה, ומאידך, שהיא נעשתה בסטנדרט ירוד מאוד.

השאלה היא על מי מוטלת האחריות לכך?

כפי שעלה בדיון בין הצדדים, התובע הציג וממשיך להציג את עצמו כקבלן בעל ניסיון. אף בדיון המקדים בערעור שנערך בין הצדדים (עמוד 4 שורה 10) אמרה הנתבעת כך:

' אב"ד:

הטענה המרכזית: איך בית הדין טוען טענה שלא נטענה ע"י הצדדים.

עם מי התייעצתם לפני שלקחתם אותו?

[שם הנתבעת]:

עם המעצבת שאמרה לנו ששמעה עליו דברים טובים. אחרי מה שהוא עשה אצלנו היא אמרה שכבר לא תמליץ עליו לעולם. הקבלן הגיע, הוא לא נראה כ"כ צעיר, הוא נראה כמו בן 30. הוא לא אמר שאין לו ניסיון.

לא היתה שום דרך להבין שמדובר בילד בן 17 ובאדם ללא ניסיון.

כלומר, היא סמכה על המעצבת שלה וחשבה שהוא בן 30.

ובהמשך (עמוד 5 שורה 25), אבי התובע אמר כך:

' אב"ד:

יש ילד שלא יודע לעבוד, מחד, ויש קבלן על עם הרבה שנות ניסיון, מאידך, ויש באמצע מישהו סביר שעושה עבודה סבירה. איפה הבן שלך ממוקם?

[אבי התובע]:

באמצע, יחסית לגילו שיפוץ יפהפה.

' אב"ד:

היא חשבה שהוא בן שלושים, והוא עשה עבודה של בן שלושים.

[אבי התובע]:

כו,

גם המחיר וגם הגיל, מוכיחים כמאה עדים, מי הוא ומה רמת העבודה. לא יודע אם בן 30, אבל יחסית לגילו עשה עבודה טובה.

אבל הם לא יכולים להתחבא ולומר שלא ידעו שהוא צעיר. הוא עשה טעויות בגלל שהוא צעיר.

כל רצונם הוא לא לשלם, למרות שהשאירו חוב של 30,000 ש"ח.

למעשה, טענת הנתבעים על כך שהתובע עצמו לא מציג עצמו כמי שמבצע עבודות ירודות ואף כעת לא חושב כך, נכונה, כפי שניכר מתשובתו של אבי התובע. משמע, ההסכם בין הצדדים היה לביצוע עבודה ברמה סבירה, ואילו העבודה שהתקבלה היא ברמה ירודה כפי שניכר מהצילומים שנשלחו על ידי הנתבעים, ולכן צודקים הנתבעים בטענתם בסעיף זה, שהיה נכון לתמחר את העבודה שנעשתה באופן שהולם את רמת הביצוע.

אולם, בשילוב העובדה שבית הדין קמא התרשם שהתמחור המקורי אכן היה נמוך, ובשילוב העובדה שבתורת פשרה נכון להטיל חלק מהאחריות על הנתבעים בשל ההתנהלות הכללית שלהם לאורך השיפוץ, ובשל העובדה שהנתבעים בחרו שלא למנות מומחה מטעמם בשלב זה אלא להסתפק בכך שאכריע על פי הנתונים שקיימים בידי, בכדי להזיז ולייעל את ההליך, אני סבור שנכון להכריע במצב זה על פי הכלל ש'המוציא מחבירו עליו הראיה', ולא ניתן להוציא מהנתבעים תשלום נוסף, אולם גם לא ניתן לחייב את התובע בהשבה של כספים שכבר ניתנו לו. להכרעה זו יש גם השלכה בנוגע לסעיף ימי העבודה שקיבלתי בערעור התובע. שכן, אף שכחלק מהכרעת בית הדין קמא בתורת פשרה על כך שזמן העבודה היה אמור להימשך שבועיים נוספים, צריך היה בית הדין להתייחס להשלכה של זה על תמחור העבודה בהתחשב בכך שנדרשו ימי עבודה נוספים, היות והתמחור בכללותו היה צריך להיות נמוך לאור רמת העבודה שבוצעה, אין אפשרות לחייב בתשלום ולהוציא ממון מאף אחד מהצדדים גם בנוגע לסעיף זה.

חשוב לציין כי להכרעה זו אין השלכה בנוגע להשתתפות שהטיל בית הדין קמא על התובע בתשלום האגרה, שכן חובת תשלום זו איננה חלק מהתביעות ההדדיות אלא היא חיוב חיצוני במימון ההליך.

י.ד. החלטות

1. התובע חייב לשלם לנתבעים, שניהם ביחד וכל אחד לחוד 572 ₪ בגין השתתפות באגרת בית הדין קמא בתוך 35 ימים מהתאריך הנקוב על פסק דין זה.
2. שאר התביעות ההדדיות של הצדדים מסולקות.
3. אין חיוב הוצאות.
4. לא ניתן לערער על פסק זה.

והאמת והשלום אהבו

פסק הדין ניתן בתאריך כו בניסן תשפ"ו, 13 באפריל 2026

בזאת באתי על החתום

הרב עידו הבר

אב"ד